

Vores Bidrag

2021

Kortlægning af de almene
boligers bidrag til verdensmålene

INDHOLD

VORES BIDRAG TIL DEN BÆREDYGTIGE UDVIKLING	2
VORES BIDRAG 2021	3
STATUS FOR ÅRETS KORTLÆGNING	4
VORES BIDRAG TIL SUNDHED OG TRIVSEL	7
VI SKABER SUNDE BOLIGER OG BEDRE INDEKLIMA	7
VI SAMARBEJDER OM SUNDHED	8
VI SÆTTER RAMMER FOR FÆLLESSKABER	10
VORES BIDRAG TIL UDDANNELSE	13
VI BIDRAGER TIL AT LØFTE UNGES SOCIALE OG FAGLIGE KOMPETENCER	13
VI UNDERSTØTTER, AT UNGE FÅR ERHVERVSFAGLIGE UDDANNELSER	15
VORES BIDRAG TIL ANSTÆNDIGE JOBS OG ØKONOMISK VÆKST	19
VI UNDERSTØTTER, AT LANGTIDSLEDIGE KOMMER I BESKÆFTIGELSE	19
VI BIDRAGER TIL VÆKST OG BESKÆFTIGELSE	22
VI BIDRAGER TIL ET FAIR ARBEJDSMARKED	23
VORES BIDRAG TIL BÆREDYGTIGE BYER OG LOKALSAMFUND	27
VI BIDRAGER TIL BYER I BALANCE	27
VI LEVERER BOLIGER TIL HELE LIVET	31
VI BIDRAGER TIL AT BEKÆMPE OG FOREBYGGE HJEMLØSHED	34
VORES BIDRAG TIL EN GRØNNERE FREMTID	39
VI LEVERER BESPARELSER TIL CO ² -REGNSKABET	39
VI BIDRAGER TIL UDVIKLINGEN AF NYE GRØNNE BOLIGLØSNINGER	45
METODEREDEGØRELSE FOR UDVIKLING AF SPØRGESKEMA SAMT INDSAMLING AF DATA	46
METODISKE OVERVEJELSER I DATABEHANDLINGEN	47
LITTERATURLISTE	49

VORES BIDRAG TIL DEN BÆREDYGTIGE UDVIKLING

De almene boligorganisationer bidrager hver dag til et mere bæredygtigt Danmark. Socialt, klimamæssigt og økonomisk. Det gør vi ved at sikre, at vi i Danmark til alle tider har gode, sunde boliger, der er til at betale.

Almene boliger er nonprofit. Det betyder, at ingen tjener på de almene boliger, fordi huslejen kun dækker over udgifterne til at bygge og drive boligerne. På den måde er vi med til at mindske uligheden til fordel for hele samfundet og til at sikre et Danmark i balance, hvor der er plads til alle.

Boligen er midlet, men velfærd er målet.

Det er Vores Bidrag.

God læselyst!

BL – Danmarks Almene Boliger

VORES BIDRAG 2021

De almene boligorganisationer bidrager til en lang række af FN's 17 verdensmål.

Centralt står selvfølgelig *Mål 11: Bæredygtige byer og lokalsamfund*, der vedrører selve formålet med de almene boliger.

Først og fremmest ved at levere boliger til en rimelig husleje. Men også ved at bygge nye almene boliger og renovere de eksisterende. På den måde bidrager de almene boliger til at opfylde Danmarks klimamålsætninger og til flere sunde boliger med godt indeklima. Ved at skabe fysiske og sociale rammer for trivsel og fællesskab – og gennem sociale indsatser der skaber jobs, uddannelse og fremmer livschancerne for

børn og unge i de almene boligområder.

Den almene sektor er i mange sammenhænge en platform for udvikling og samarbejde. Vi ved, at de bedste løsninger skabes i partnerskaber – uanset om vi vil skabe sociale forandringer for sårbare beboere, udvikle grønne løsninger i byggeriet eller effektivisere driften af vores boligområder, så det kan mærkes på huslejen.

Mål 17: Partnerskaber for Handling er derfor omdrejningspunktet for mange af vores aktiviteter.

Alle verdensmål er indbyrdes forbundet og må ansues som et samlet hele.

Vi redegør i denne rapport for de almene boligers bidrag til mål 3, 4, 7, 8, 11 og 13.

STATUS FOR ÅRETS KORTLÆGNING

I alt 224 boligorganisationer, som tilsammen repræsenterer 355.000 boliger eller godt 60 pct. af alle almene boliger, har bidraget til kortlægningen.

Mere end syv ud af ti af de almene boligorganisationer anvender i dag FN's Verdensmål som pejlemærker i deres daglige arbejde, i deres mission og vision eller har drøftet dem i ledelsen/på et organisationsbestyrelsesmøde.

Antallet af boligorganisationer, der arbejder med FN's Verdensmål, er vokset betydeligt fra 2020 til 2021. I 2020 var det lidt over halvdelen af boligorganisationerne, der anvendte verdensmålene i deres arbejde.

Boligorganisationernes arbejde med FN's verdensmål

BL's bidrag til FN's Verdensmål

I juni 2018 besluttede BL's repræsentantskab, at FN's verdensmål er et omdrejningspunkt for BL's arbejde frem mod 2022.

Siden 2019 har BL udgivet Vores Bidrag, som kortlægger og gør status over arbejdet med den bæredygtige udvikling i de almene boliger.

FN's Verdensmål for bæredygtig udvikling

FN's 17 verdensmål for bæredygtig udvikling blev vedtaget i 2015 af verdens stats- og regeringsledere til FN-topmøde i New York.

Målene trådte i kraft den 1. januar 2016 og skal frem til 2030 sætte en kurs mod en mere bæredygtig udvikling.

Sundhed og trivsel

VORES BIDRAG TIL SUNDHED OG TRIVSEL

Boligen er den fysiske ramme om vores liv og har stor indflydelse på vores sundhed og sociale trivsel. I de almene boligområder er der medarbejdere og beboere, som er professionelt og frivilligt engageret lige der, hvor folk bor.

Det gør os til en af Danmarks største civilsamfundsaktører. Heri ligger et enormt potentiale for at skabe gode fællesskaber og naboskab – det er med til at fremme både fysisk og psykisk sundhed for den million borgere, der bor alment.

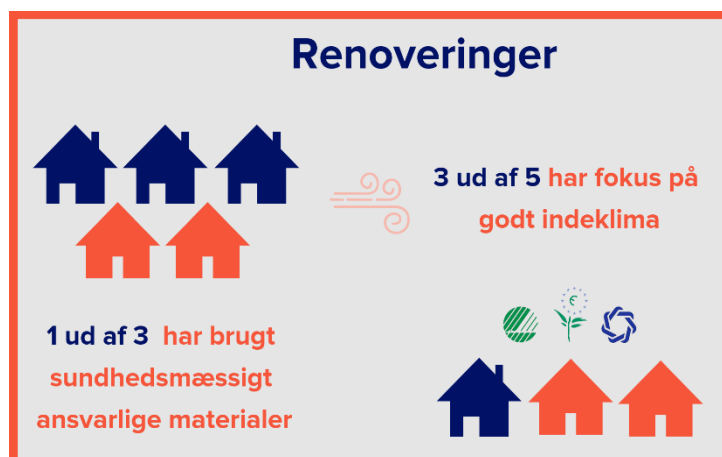
VI SKABER SUNDE BOLIGER OG BEDRE INDEKLIMA

I Danmark er indeklimaet særligt vigtigt, fordi vi bruger mellem 80 og 90 pct. af vores samlede tid indendørs (Miljøstyrelsen, 2006). Samtidig er det bekymrende, når estimerer peger på, at der i Danmark årligt tabes 22.000 sunde leveår på grund af dårligt indeklima (European Union, 2013).

Der er med andre ord stort potentiale til at gøre det meget bedre – og skabe

gevinster for både de enkelte beboere og samfund.

Det er de almene boligorganisationer rigtig godt i gang med, både i nybyggeriet og i renoveringerne, hvor der er stor opmærksomhed på at anvende materialer, der understøtter et sundt indeklima, eksempelvis svanemærkede samt astma- og allergimærkede produkter.

Case: fsb har screenet alle boliger for PCB

Det københavnske boligselskab fsb gennemførte i 2020 en systematisk måling af PCB i samtlige boligafdelinger, som enten er bygget eller renoveret i årene mellem 1950-1977, dvs. de år hvor der blev brugt PCB i byggebranchen.

PCB påvirker indeklimaet og har en negativ indvirkning på helbredet, fordi det kan forårsage en række livstruende og kroniske sygdomme. Der blev fundet PCB i tre boligafdelinger, men alle målinger lå langt under Sundhedsstyrelsens aktionsværdi – altså den mængde hvor man skal handle på det for at forebygge sundhedsskader. Screeningen af de 19 afdelinger viste således, at der ikke var skadeligt PCB i luften.

Undersøgelsen blev foretaget af Dansk Miljøanalyse. Fsb's motivation for den grundige og systematiske undersøgelse var, at alle skal kunne leve trygt i deres bolig uden frygt for sundhedsskadelige stoffer.

Kilde: Fagbladet Boligen (2020a).

VI SAMARBEJDER OM SUNDHED

Almene boligorganisationer er til stede i alle landets 98 kommuner. Med en million beboere og 14.000 medarbejdere¹ udgør den almene sektor en fintmasket menneskelig infrastruktur. Det giver et enormt potentiale til at skabe sociale forandringer.

Danskernes sundhed bliver bedre og bedre, alligevel er uligheden i sundhed stigende, når det gælder kroniske sygdomme og levetid (Sundhedsstyrelsen, 2020; Sustainable Development Report, 2021).

Desværre er beboerne i almene boliger i dag statistisk set dobbelt så udfordrede på deres mentale og fysiske helbred som resten af befolkningen (SDU, 2017).

Almene boligområder er derfor en vigtig arena for målrettede sundhedsindsatser, hvis man vil mindske uligheden i sundhed. Her er de almene boligorganisationer oplagte samarbejdspartnere, der kan hjælpe med at skabe kontakt mellem beboerne og aktører på sundhedsområdet.

Under corona-pandemien kom det hele Danmark til gavn, da der hurtigt blev etableret beredskaber mellem boligorganisationer og kommuner for at opspore og forebygge smittespredning ved fx at dele information om COVID-19 og sikre nem adgang til test- og vaccinationscentre.

¹ Målt som fuldtidspersoner.

Case: Corona-guides bekæmper smitte

I Nordvestkvarteret i København har man uddannet 'corona-guides', der hjælper beboerne med at forstå retningslinjer og smitterisici og prøver at dæmpe frygten og ensomheden. Initiativet blev igangsat for at hjælpe med at holde smitten nede og gøre hverdagen lysere for beboerne under pandemien. Flere end 20 bestyrelsesmedlemmer og netværksarbejdere har fået et onlinekursus og er blevet klædt på til at udbrede viden om corona-smitte i de almene boligområder. De er blevet 'corona-guides.'

En opgave var også at finde corona-sikre veje til socialt samvær. Ensomhed er udbredt i boligområdet, og pandemien har ikke gjort det bedre. Man har derfor arbejdet på at få flere bænke op, så folk kan sidde med afstand, og i foråret blev der afholdt corona-banko, hvor beboerne deltog fra deres vindueskarme.

Sundheds- og Omsorgsforvaltningen i Københavns Kommune afholder online kurser i smittebekæmpelse for folk i almene boligområder. Corona-guides er oftest folk med et stort netværk i boligafdelingerne, for eksempel bestyrelsesmedlemmer eller netværksmedarbejdere såsom bydelsmødre. Der er uddannet corona-guides i mindst 15 boligafdelinger i København.

Kilde: Fagbladet Boligen (2021a).

VI SÆTTER RAMMER FOR FÆLLESSKABER

380.000 voksne i Danmark oplever svær ensomhed (DEFACTUM, 2020) – ved at savne nogen at være sammen med, ved at føle sig udenfor og/eller ved at være isoleret fra andre. Alvorlig og langvarig ensomhed er skadeligt. Det medfører dårlig trivsel, sundhed og ringere livskvalitet.²

I årene 2013-2017 er ensomheden på landsplan steget med 10 pct. Beboere i de almene boliger har en væsentligt større oplevelse af, at de mangler nogen at tale med, og de føler sig dobbelt så ofte uønsket alene som ikke almene beboere (SDU, 2017).

Antallet af ensomme vurderes at være steget under corona.³ I november 2020 blev der på baggrund af en bred politisk aftale i Folketinget afsat 50 millioner kroner til bekæmpelse af ensomhed.

Heraf blev 15 millioner tildelt BL – Danmarks Almene Boliger og uddelt til 89 projekter, der skal modvirke ensomhed og mistrivsel i almene boligområder i hele landet. Det er et godt eksempel på den målrettede indsats, som den almene sektor kan levere i samarbejde med myndigheder og andre lokale aktører.

Case: BoVendia og Headspace sammen om mindre ensomhed blandt unge i Hjørring

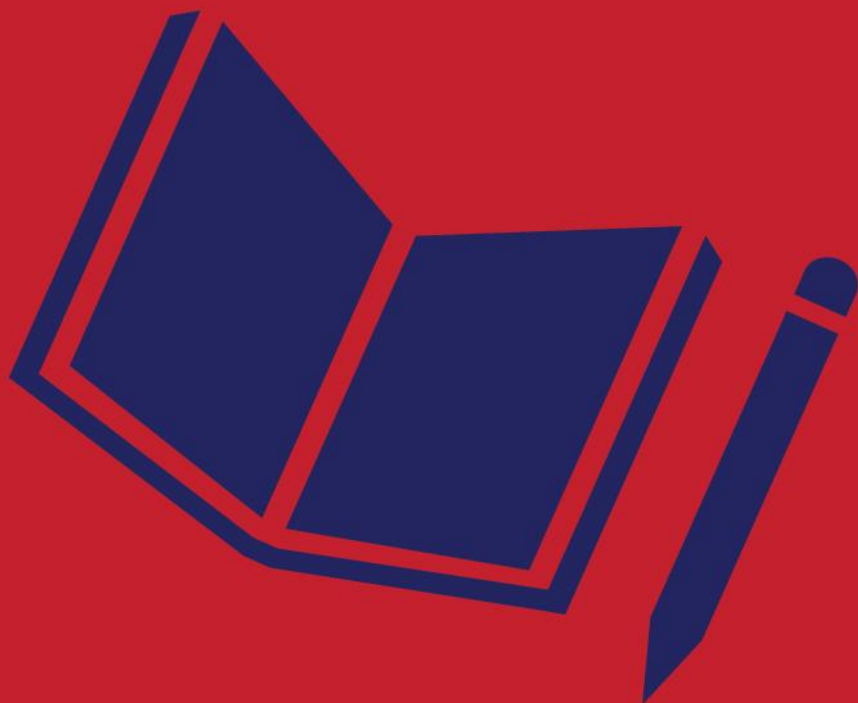
Hjørring Kommune har en udfordring med ensomhed og mental sundhed blandt unge. I 2019 viste en analyse, at hvert fjerde barn i 5. klasse og hvert femte barn i 8. klasse i kommunen følte sig ensom i en vis grad.

Det har BoVendia, en boligorganisation i Hjørring, besluttet sig for at gøre noget ved og har derfor indgået samarbejde med Headspace for at skabe trygge fællesskaber for de unge. Fællesskaber er den bedste medicin mod ensomhed. Der arbejdes med relationer, netværk, sommeraktiviteter og fastholdelse af de unge i fællesskaberne.

Samarbejdet styrker de unges sociale liv og giver dem muligheden for at opleve gevinsterne ved at være en del af de etablerede fællesskaber.

² Sundhedsstyrelsen (2016a), Sundhedsstyrelsen (2016b), Dansk Selskab for Folkesundhed (2018), Sundheds- og Ældreministeriet (2019).

³ BL's egne beregninger pba. en undersøgelse udført af Kantar Gallup for BL.

Kvalitetsuddannelse

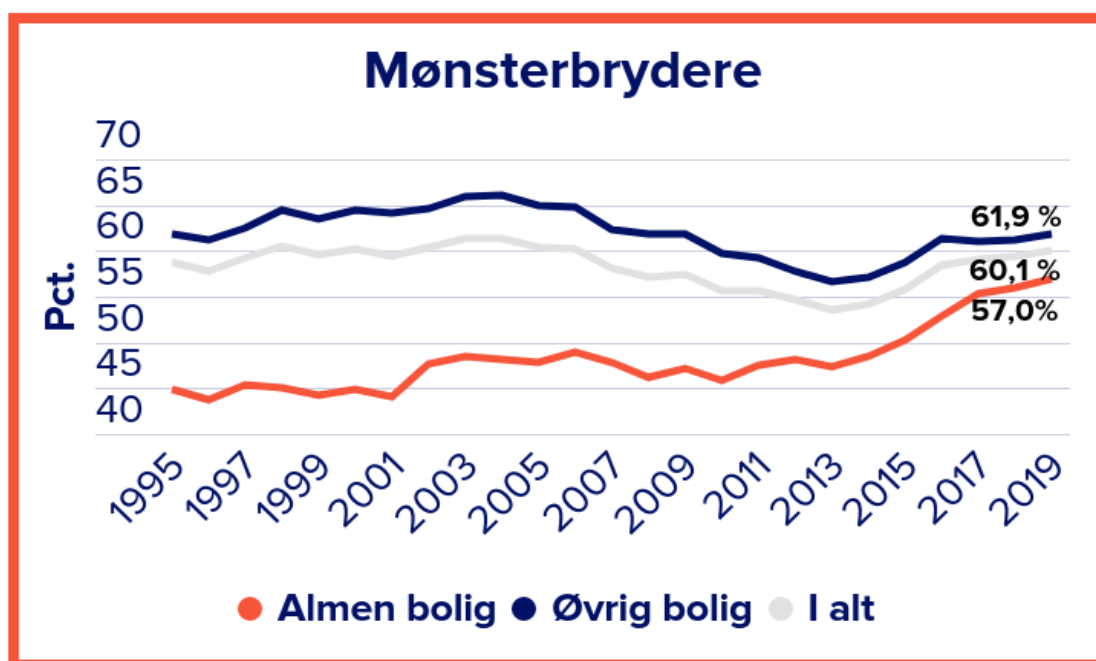
VORES BIDRAG TIL UDDANNELSE

Alle unge fortjener fair og lige chancer i livet, og uddannelse har afgørende betydning for, hvordan man kommer til at klare sig. Adgang til kvalitetsuddannelse og lige muligheder for livslang læring er en central del af det sociale arbejde, der udføres af boligorganisationerne, hvor der arbejdes med at styrke de unges sociale og faglige kompetencer.

VI BIDRAGER TIL AT LØFTE UNGES SOCIALE OG FAGLIGE KOMPETENCER

Der ligger et enormt samfundspotentiale i at løfte de børn og unge i Danmark, som er fagligt og socialt udfordrede (Finansministeriet, 2021a).

I dag er der knap 45.000 unge i alderen 15-24 år, som hverken er i gang eller færdige med en ungdomsuddannelse, og som samtidig står uden job (Regeringen, 2021).

Blandt unge fra de almene boliger gælder det for 11 pct. af de 15-24-årige. Blandt deres jævnaldrende fra andre boligformer gør dette sig kun gældende for halvt så mange.

Derfor har almene boligorganisationer i mange år arbejdet fokuseret med børn og unge fra udsatte boligområder, som har brug for ekstra støtte på grund af deres sociale og økonomiske baggrund, eller som ikke får den nødvendige støtte hjemmefra.

Dette arbejde løftes primært gennem de boligsociale helhedsplaner, som alle har indsatser målrettet børn og unges livschancer.

Det spænder bredt fra tilbud til hele familien – målrettet de mindste børn og deres forældre – til indsatser rettet mod unge voksne.⁴

Til at udvikle sociale kompetencer og livsduelighed tilbydes således familiekurser, lommepenge- og fritidsjob, rollemøder og mentortilbud samt fritidsindsatser som idræt og klubber. Lektiecaféer og kurser tilbydes for at understøtte udviklingen af de unges faglige kompetencer. Arbejdet udføres i tæt samarbejde med kommunernes børne- og ungeforvaltning, de lokale skoler og daginstitutioner.

Case: Mod På Matematik

I matematik er de unge fra de almene boliger fortsat 1,8 karakterpoint bagud i forhold til deres jævnaldrende. Derfor har den almene sektor engageret sig i at understøtte matematikkompetencerne hos børn og unge i almene boliger.

Mod På Matematik er en undervisningsindsats målrettet børn fra almene boligområder i 6.-9. klasse, der er fagligt udfordrede i matematik. Her træner børnene deres matematikundskaber på en anden måde, end de er vant til i skolen. Alle øvelserne og forklaringerne tilpasser sig nemlig det enkelte barns faglige niveau ved hjælp af platformens unikke adaptive format. Centralt i konceptet er, at børnene belønnes for deres indsats og ihærdighed ligesom med et lommepengejob.

De boligsociale helhedsplaner er med til at afprøve og udvikle metoden fremadrettet. Indtil nu har Mod På Matematik været afprøvet i 13 boligområder. I efteråret 2021 udrulles det til yderligere tre boligområder.

Mod På Matematik er udviklet i et samarbejde mellem BL – Danmarks Almene Boliger og Area9 Lyceum, en af verdens førende e-læringsvirksomheder inden for adaptiv læring.

⁴ BL's egne beregninger pba. data fra Landsbyggefonden.

Hovedformålet med disse indsatser er at fremme den sociale mobilitet og dermed frigive det potentiale, som børn og unge fra et relativt ressourcesvagt hjem har (SFI, 2016).

Udviklingen viser heldigvis, at det nytter at arbejde målrettet med at løfte udsatte børn og unge i de almene boliger.

Andelen af mønsterbrydere, dvs. unge med lavt uddannede forældre, der opnår et højere uddannelsesniveau end grundskolen, er steget markant, særligt siden 2010. Faktisk nærmer det sig efterhånden landsgennemsnittet, så tre ud af fem unge med ufaglærte forældre nu som minimum gennemfører en ungdomsuddannelse.⁵

Den positive udvikling skyldes blandt andet, at de unge er blevet dygtigere i skolen. For ni år siden bestod mindre end 80 pct. af de unge fra de udsatte boligområder adgangsprøverne i dansk og matematik. I dag er det mere end 90 pct.⁶

Færdigheder i dansk og matematik er særligt vigtige for at kunne læse videre og i sidste ende få en uddannelse. Fx skal man have mindst 02 i dansk og matematik for at opfylde adgangskravet til en erhvervsfaglig uddannelse og et gennemsnit på 5 i de lovbundne prøver for at opnå adgang til en gymnasial uddannelse.

VI UNDERSTØTTER, AT UNGE FÅR ERHVERVSFAGLIGE UDDANNELSER

Ifølge AE's fremskrivning for det danske arbejdsmarked vil Danmark frem til 2030 komme til at mangle knap 100.000 faglærte (Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, 2021).

For at imødegå denne udfordring blev der i 2016 indgået en trepartsaftale om, at der i 2025 skal indgås 8.000-10.000 flere lærepladsaftaler i sammenligning med 2016. Aftalen indeholdt også en delmålsætning om, at der i 2019 skulle være indgået 2.700 flere lærepladser end i 2016. Delmålsætningen er ikke nået, da mervæksten i aftalerne i 2019 kun var på 1.200 pladser (Børne- og Undervisningsministeriet, 2020).

De almene boliger er en væsentlig aktør på dette område. Frem mod 2026 investerer den almene boligsektor med støtte fra Landsbyggefonden 30 mia. kr. at renovering af almene boliger. I 2020 og 2021 alene er der investeret 21 mia. kr. i renoveringer – og der bygges også nyt.

De mange investeringer er med til at sikre gode, sunde boliger, men de bruges også til at skabe lærepladser til unge – fra de almene boliger og det øvrige Danmark. I 2020 anvendte knap syv ud af ti boligorganisationer sociale klausuler eller partnerskaber om uddannelse for at realisere byggesagens uddannelsesmæssige potentiale.⁷

⁵ BL's egne beregninger pba. registerdata fra Danmarks Statistik.

⁶ Ibid.

⁷ I sidste års afrapportering var det seks ud af ti, der anvendte sociale klausuler eller partnerskaber. De to tal er dog ikke statistisk forskellige fra hinanden.

Det har bidraget til, at der i 2021 i gennemsnit var 13,5 pct. lærlinge på de almene byggesager. Det er over det tidligere mål på 12 pct., som er hævet til 14 pct. i Grøn boligaftale 2020, og tallet for 2021 viser, at den almene sektor næsten er i mål.

Dertil var der for hver 100 ansatte i de almene boligorganisationer og administrationselskaber i gennemsnit to elever fra erhvervsfaglige uddannelser i lære i boligorganisationerne. Det er umiddelbart under gennemsnittet for danske brancher generelt, som ligger på knap tre elever pr. 100 ansatte.⁸

Case: Bygherre og entreprenør har forpligtet sig til i fællesskab at skabe lærepladser

I 2021 afsluttede Nørre Alslev almennyttige Boligselskab v. DAB en større renoveringssag af 44 almene rækkehuse i Bøstrupparken i Nørre Alslev på Falster.

15-20 håndværkere har dagligt gået på byggepladsen, siden projektet startede for 1½ år siden. Udover de faglærte svende med mange år på bagen, er der også på skift flere lærlinge på pladsen. De kommer fra de lokale erhvervsskoler på Lolland og Falster og har suget viden til sig fra de garvede svende for så at omsætte det til praksis. Opgaver, som gør, at de kan bestå deres erhvervsuddannelse som tømrer, maler, murer og vvs'er.

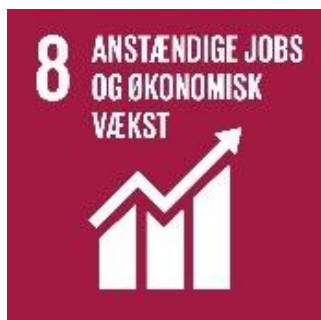
I DAB har man et ønske om altid at have lærlinge på byggeprojekterne, så selvom udbudsrunderen i forhold til renoveringen af Bøstrupparken lå før Grøn boligaftale 2020 med de 30 mia. til almene renoveringssager og krav til 14 pct. lærlinge, lå det ikke DAB fjernt at tænke lærepladser ind i projektet i Nørre Alslev.

I DAB går de ikke ind for tvang, men prøver at finde en fælles forståelse for, hvad opgaven kan bære, når det kommer til lærlinge. Men de ved efterhånden også, hvilke samarbejdspartnere der også tænker i bæredygtighed og samfundsansvar.

Kilde Fagbladet Boligen (2021b).

⁸ Målt i praktikårselever. Beregningen er baseret på Statistikbanken\LBESK21, Statistikbanken\RAS300 og Uddannelsesstatistik.dk. Der kan være strukturelle forskelle på tværs af brancher ift. muligheder og relevante opgaver for elever.

VORES BIDRAG TIL ANSTÆNDIGE JOBS OG ØKONOMISK VÆKST

Den almene sektor, som står for hver femte bolig i Danmark og huser hver sjette borger i landet, er en vigtig driver for vækst og beskæftigelse i Danmark.

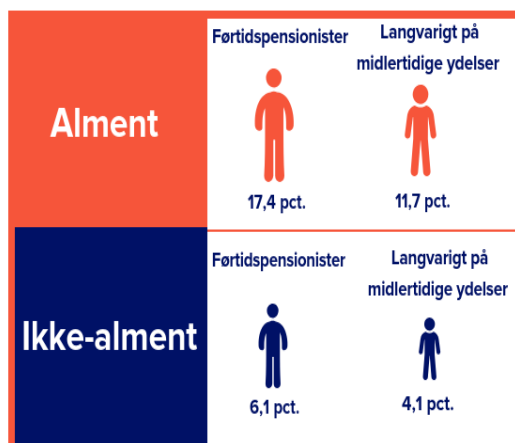
Det sociale arbejde i den almene sektor har et dedikeret fokus på beskæftigelse. Samtidigt skabes der jobs i de almene boligers mange bygge- og driftsaktiviteter, hvor der sikres fair arbejdsmarkedsvilkår.

VI UNDERSTØTTER, AT LANGTIDSLEDIGE KOMMER I BESKÆFTIGELSE

Frem til 2022 forventes beskæftigelsen i Danmark at vokse med knap 80.000 personer (Formandskabet – Det Økonomiske Råd, 2021). Alligevel er der en relativt stor gruppe på ca. 500.000 langtidsledige, som har svært ved at finde fodfæste på arbejdsmarkedet (Finansministeriet, 2021b).

Det drejer sig om en gruppe af borgere, som er på førtidspension eller andre langvarige sociale ydelser, og som kæmper med et komplekst sæt af udfordringer. Relativt mange af disse borgere bor alment – knap hver tredje almen beboer tilhører gruppen.⁹

Erfaringer viser, at kommunal aktivering suppleret med en borgernær relation giver de mest succesfulde resultater hos denne gruppe mennesker.¹⁰

⁹ Blandt de 16-64-årige. BL's egne beregninger pba. Danmarks Statistiks registerdata.

¹⁰ Se litteraturgennemgangen i BL – Danmarks Almene Boliger (2021a).

Derfor har en række boligorganisationer i samarbejde med kommunerne igangsat målrettede indsatser for at løfte beskæftigelsesgraden blandt de relevante beboere.

Beskæftigelsesrettede indsatser findes i stort set alle boligsociale helhedsplaner. Boligsociale medarbejdere spiller en brobyggende rolle i, at beboerne får en god kontakt til jobcenter, det lokale erhvervsliv, kompetencegivende uddannelse og lignende tilbud.

I knap halvdelen af de boligsociale helhedsplaner arbejdes der med fremskudte beskæftigelsesindsatser. Her samarbejder boligorganisationen og jobcentret løbende om at løfte borgere med udfordringer i beskæftigelse.

Fremskudte beskæftigelsesindsatser er ofte fysisk placeret i boligområdet, hvor det er nemmere for borgere at møde de offentlige tilbud, og hvor jobcentret kan benytte boligsociale medarbejders ressourcer mere aktivt.¹¹ I administrationen af boligorganisationerne er der også fokus på at få ledige i arbejde. Der var i alt ansat knap tre personer i støttet beskæftigelse pr. 100 medarbejdere i de almene boligorganisationer og administrationsselskaber, begge målt i fuldtidspersoner. Det samlede landsgennemsnit er på godt fire fuldtidspersoner i støttet beskæftigelse pr. 100 fuldtidsansatte.¹²

¹¹ BL's egne beregninger pba. data fra Landsbyggefonden.

¹² Dette omfatter fx personer på overførsler i praktikker, løntilskud, nytteindsatsen og fleksjobbere. Beregningen for landsgennemsnittet omfatter ikke et mindre antal vikarer i jobrotation o.l. mindre foranstaltninger på dagpenge. BL's egne beregninger pba. tal i jobindsats.dk samt Statistikbanken\RAS300 og Statistikbanken\LBEK21.

Case: Fremskudt beskæftigelsesindsats i Korskærparken

Korskærparken i Fredericia har igennem en årrække haft en stor andel beboere uden for arbejdsmarkedet og med et lavt uddannelsesniveau. Det har helhedsplanen i området siden 2013 håndteret via aftaler med lokale offentlige og private aktører. Beboerne kommer i beskæftigelsestilbud gennem partnerskaber med entreprenører og håndværkere. Dette suppleres med målrettede uddannelsesindsatser, udvikling af socioøkonomiske virksomheder, kompetencegivende og forberedende uddannelsestilbud i samarbejde med lokale aktører m.v.

Nogle eksempler fra indsatsen er: individuelle vejledningsforløb for unge med særlige behov, lommepengejobs, kvindeorienteret uddannelsesforløb målrettet beskæftigelse i byggebranchen, jobformidlingsworkshops, jobsøgningkursus, mentorordninger, coaching og uddannelsesvejledning.

Resultaterne taler for sig selv:

- Beskæftigelsen for fastboende beboere er steget med fem-otte procentpoint siden 2013 i sammenligning med en kontrolgruppe.
- Den årlige erhvervsindkomst er steget med 10-20.000 kr., og antallet af uger på offentlige overførsler er i gennemsnit faldet med fire-fem uger pr. år beregnet ved samme metode.
- Tilflyttere til området i de seneste år klarer sig også bedre end deres forgængere.

Området har i samme periode fået renoveret boligerne med støtte fra Landsbyggefonden på knap en mia. kr. Det har åbnet et vindue for beskæftigelsesorienterede forløb i byggeriet for ledige beboere, men andre erhvervsområder i kommunen er også tænkt ind. Fx i forhold til rengøring, catering og gartneri. Der er etableret en fremskudt beskæftigelsesindsats, hvor jobformidlere fra kommunen arbejder direkte i boligområdet i samarbejde med de boligsociale medarbejdere – og i samarbejde med lokale aktører tilbydes der kompetencegivende og forberedende uddannelsestilbud for både unge og voksne.

Beskæftigelse og uddannelse er forsat i fokus i helhedsplanen for Korskærparken for 2019-2022.

Kilde: BL – Danmarks Almene Boliger (2020a).

VI BIDRAGER TIL VÆKST OG BESKÆFTIGELSE

Med godt 580.000 boliger, der skal driftes, vedligeholdes og renoveres, sætter de almene boligorganisationer et markant aftryk på det danske arbejdsmarked. Dels er knap 14.000 personer fuldtidsbeskæftiget i de almene boligorganisationer, dels bidrager branchens indkøb af bygge- og serviceydelser til at skabe beskæftigelse i andre brancher.¹³

Frem mod 2026 vil den almene boligsektor investere mere end 30 mia. kr. af de almene beboeres fælles opsparing i Landsbyggefonden i at renovere almene boliger på tværs af landet. Hver gang der investeres en mia. kr. i almene renoveringer, skabes der ca. 800 jobs: 400 i byggeriet og 400 i rådgivnings- og servicebranchen.¹⁴

Dertil kommer de nybyggerier og boligforbedrende investeringer, som boligorganisationerne selv står for at finansiere. Disse aktiviteter har, ud over at være en direkte kilde til jobs og lærepladser, også en positiv afledt effekt på resten af økonomien igennem øget indkomst og forbrug hos ansatte i byggebranchen.

Bolig-, bygnings- og anlægsinvesteringer er generelt blandt de investeringer, som skaber de største beskæftigelses-effekter for faglærte, men også for dem, der alene har en

grundskoleuddannelse (Formandskabet – Det Økonomiske Råd, 2020).

Landsbyggefonden

Landsbyggefonden er en selvejende institution, stiftet af almene boligorganisationer og oprettet ved lov i 1966. Formålet er at fremme det almene byggeris selvfinansiering.

Gennem huslejen betaler de almene beboere til Landsbyggefonden. Fonden er dermed en fælles og solidarisk opsparing, der sikrer, at de almene boliger kan blive renoveret, uden at det medfører store huslejestigninger og uden tilskud fra staten.

Huslejen i almene boliger går til at betale for drift og vedligeholdelse af boligafdelingen og til at afdrage på realkreditlånet. Når lånet er tilbagebetalt, fortsætter beboerne med at betale den samme husleje som før. Den del, som før gik til afdrag, indbetaler beboerne i stedet til Landsbyggefonden.

Opsparingen i Landsbyggefonden er dermed beboernes penge.

¹³ Dette er et estimat baseret på Vores Bidrag spørgeskema for 2021. Estimaterne er altid forbundet med en vis statistisk usikkerhed. Den sande værdi for antallet af fuldtidsansatte i den almene sektor ligger mellem 8.800 og 18.400.

¹⁴ AE (2020) pba. beregninger i ADAM.

VI BIDRAGER TIL ET FAIR ARBEJDSMARKED

En vigtig værdi i den almene boligsektor er ordentlighed. Det betyder også, at det er vigtigt for boligorganisationerne, at samarbejdspartnere og leverandører også repræsenterer ordentlighed. De skal være konkurrencedygtige på pris og kvalitet og have styr på aflønning, arbejdsmiljø og arbejdsretteligheder i henhold til dansk lovgivning og danske overenskomster.

Derfor anvender 72 pct. af boligorganisationerne arbejdsklausuler.

Heraf følger 42 pct. op på, om de indgåede aftaler om at følge danske

overenskomster og sikre et ordentligt arbejdsmiljø også overholdes.

BAT-kartellet har meldt ud, at de almene renoveringer er nogle af de bedste, når det kommer til ordentlige løn- og arbejdsvilkår (BL – Danmarks Almene boliger, 2020b).

Ligeledes er ansatte i almene boligorganisationer omfattet af danske overenskomster.

Case: Indsats mod social dumping i Fyns Almennyttige Boligselskab

Fyns Almennyttige Boligselskab i Odense renoverer boliger med støtte fra Landsbyggefonden. Det er meget store byggesager, der skal sendes i EU-udbud, så virksomheder i alle EU-lande kan byde på at udføre opgaverne.

Det giver en risiko for social dumping og kræver opmærksomhed på løn- og arbejdsforhold.

Derfor anvender FAB arbejdsklausuler, og de følger kontinuerligt op på, at alle entreprenører på deres pladser overholder dem. Fx beder FAB løbende om at se kopier af lønsedler fra alle ansatte på byggepladsen og på den måde få dokumenteret, at kravene overholdes. De tjekker fx, at både danske og udenlandske ufaglærte får den løn, de skal have.

Kilde: Bo Godt (2020).

Bæredygtige byer og lokalsamfund

VORES BIDRAG TIL BÆREDYGTIGE BYER OG LOKALSAMFUND

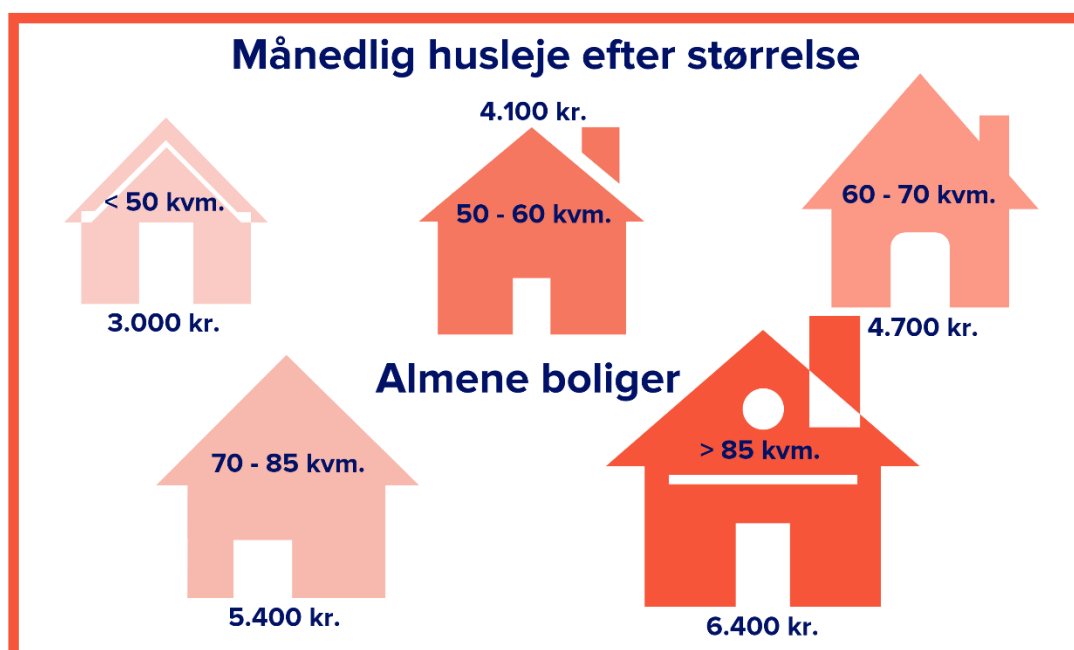
I Danmark er der knap tre mio. boliger. Cirka 20 pct. eller 580.000 af dem er almene lejeboliger. Det gør de almene boliger til den næststørste boligform i Danmark efter ejerboligerne.¹⁵

Almene boliger er for alle. Unge og gamle. Familier og enlige. Dem der har det svært, og dem der har det nemmere. Almene boliger er til at betale og afgørende, hvis vi i Danmark skal have byer i balance, hvor der er plads til alle.

VI BIDRAGER TIL BYER I BALANCE

Almene boliger er nonprofit. Det betyder, at ingen tjener på de almene boliger, fordi huslejen kun dækker over udgifterne til at bygge og drifte boligerne.

Det sikrer et generelt lavt huslejeniveau i den almene sektor, som gør almene boliger tilgængelige for brede befolkningsgrupper (BL – Danmarks Almene Boliger, 2021b).¹⁶

¹⁵ BL's egne beregninger pba. Statistikbanken\BOL101 og data fra Landsbyggefonden.

¹⁶ Grafikken illustrerer gennemsnitlig husleje efter boligstørrelsen. BL's egne beregninger pba. Landsbyggefondens Huslejestatistik 2021.

Fordelen ved blandede byer er mange. Her mødes mennesker med forskellig baggrund – i folkeskolen, i den lokale idrætsklub, hos den lokale købmand.

Det bidrager til den sociale sammenhængskraft og kan give socioøkonomiske gevinster. Fx når børn og unge med relativt svag socioøkonomisk baggrund indgår i fællesskaber med mere ressourcestærke børn, bliver de løftet ift. deres fremtidige uddannelse, beskæftigelse og indkomst som voksne (Deloitte & Kraka, 2018).

De højeste andele af almene boliger findes overvejende i og omkring de fem største byer. I Aarhus og Aalborg er 26-27 pct. af boligmassen almen. I København er det 19 pct. I kommunerne i og omkring Storkøbenhavn svinger den fra 4 pct. almene boliger i Gentofte til 63 pct. i Brøndby.¹⁷

At skabe bedre social balance i vores byer handler om at bygge nye

betalelige boliger, herunder almene boliger, men det handler også om at udvikle de eksisterende boligområder, så der kommer en bred beboersammensætning.

Der skal være flere beboere, der trives, og som indgår i samfundets fællesskaber via arbejde eller uddannelse, snarere end færre. Forudsætningen for at kunne løfte og støtte dem, som har behov, er nemlig, at beboere, som ikke er i en udsat situation socialt eller økonomisk, er i flertal.

For at skabe en bedre social balance indgår de almene boligorganisationer strategiske udlejningsaftaler med kommunerne. Aftalerne kan anvendes til at give fortrinsret til en bolig til beboere i en udsat situation i mere velfungerende afdelinger, og omvendt får personer med en noget stærkere baggrund fortrinsret til boliger, som ligger i de relativt mindre attraktive områder.

Alment nybyggeri

Tendensen er desværre, at der ikke bygges nok nye almene boliger. De sidste fem år er der bygget 15.000 nye almene boliger i hele Danmark. Det svarer til 10 pct. af alt nybyggeri. Det står i kontrast til, at kommunerne kan stille krav om, at 25 pct. af alt nybyggeri skal være alment.

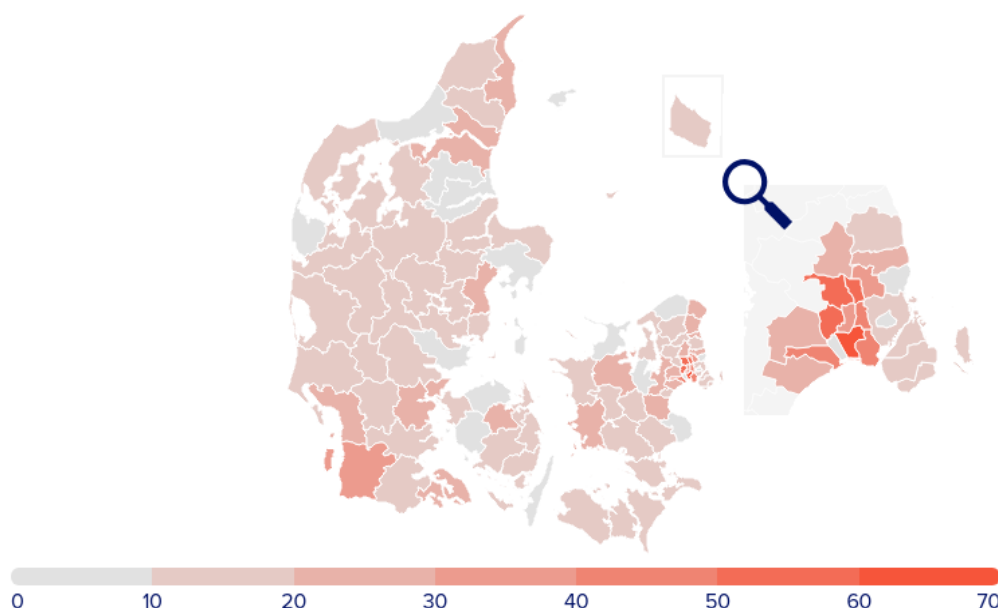
I København er fx kun 5 pct. af nybyggeriet alment. I Aarhus og Odense er andelen dobbelt så høj – godt 10 pct. – og i Aalborg 15 pct.

Fortsætter tendensen vil byerne i mindre og mindre grad være tilgængelige for mellem- og lavindkomstgrupper, og vores samfund vil blive mere opdelt.

Kilde: Statistikbanken\BYGV33.

¹⁷ Statistikbanken\BOL101, år 2020.

Procent almene boliger i kommuner

Strategiske udlejningsaftaler er indgået i bl.a. København, Esbjerg, Guldborgsund, Høje Taastrup, Holbæk, Aarhus, Frederiksberg, Odense, Slagelse og Faaborg-Midtfyn. Herudover er der aftaler på vej i yderligere otte andre kommuner.

Derudover arbejder boligorganisationerne gennem fysiske omdannelser og områdebaserede boligsociale aktiviteter på at skabe mere sammenhængende og blandede byer og byer i

bedre social balance. Disse udføres ofte i tæt samspil med hinanden, hvor fx renoveringer skaber rammerne for lærepladser, praktikpladser og ordinære jobs inden for byggebranchen for områdets beboere.

I 2020 har boligorganisationerne med støtte fra Landsbyggefonden igangsat 220 fysiske helhedsplaner, fire store infrastrukturprojekter, og i 42 af landets kommuner er der boligsociale helhedsplaner.¹⁸

¹⁸ Boligorganisationerne investerer derudover også egne midler i at forbedre boligområderne. Landsbyggefonden er beskrevet på s. 22

Case: Bæredygtig beboersammensætning i Holbæk Kommunes almene boligområder

Da lovgivningen om indsatsen mod parallelsamfund blev vedtaget, blev 39 pct. af de almene boliger i Holbæk Kommune fjernet fra den kommunale anvisning pga. lovgivningens kriterier og boligområdernes indplacering på Indenrigs- og Boligministeriets lister over udsatte boligområder.

Derfor satte de syv almene boligorganisationer og Holbæk Kommune sig sammen for at udarbejde en fælles strategisk anvisnings- og udlejningsaftale. Boligorganisationerne sikrer kommunen det antal boliger, de har behov for til anvisning, men i andre afdelinger end dem, hvor kommunen plejede at anvise til.

Der blev indført ens fleksible kriterier for at skabe åbenhed og forenkling. Til gengæld ønskede boligorganisationerne en prioriteret indsats fra Holbæk Kommune for de psykisk sårbare beboere; forstærket kommunal kernetidrift ift. beskæftigelse i udvalgte boligområder; og nybyggeri i Holbæk. Dette var for at sikre, at det almene boligudbud matchede borgernes behov og ikke mindst Holbæk Kommunes anvisningsbehov.

Boligsociale helhedsplaner

Boligområder, der har udfordringer af boligsocial og økonomisk karakter, kan søge tilskud fra Landsbyggefonden til en boligsocial helhedsplan med op til 75 pct. Resten finansieres i et samarbejde mellem de involverede almene boligorganisationer og kommunens forvaltninger.

De boligsociale indsatser supplerer velfærdssystemet ved at arbejde borger-nært og helhedsorienteret. I den boligsociale indsats mobiliseres flere offentlige, private og civile aktører i selve boligområdet og i det omkringliggende lokalsamfund: Udover kommunen og boligorganisation involveres typisk det lokale erhvervsliv, politiet og frivillige organisationer og foreninger. De boligsociale medarbejdere faciliterer fælles indsatser på tværs af aktører, brobygger mellem aktører og udsatte beboere tæt på deres hjem og driver aktiviteter i boligområdet. Indsatserne fokuserer på fire områder:

- Uddannelse og livschancer
- Beskæftigelse
- Kriminalitetsforebyggelse
- Sammenhængskraft og medborgerskab

Aktuelt findes der 65 boligsociale helhedsplaner fordelt på 42 af landets kommuner. De omfatter tilsammen områder med 230.000 almene beboere.

VI LEVERER BOLIGER TIL HELE LIVET

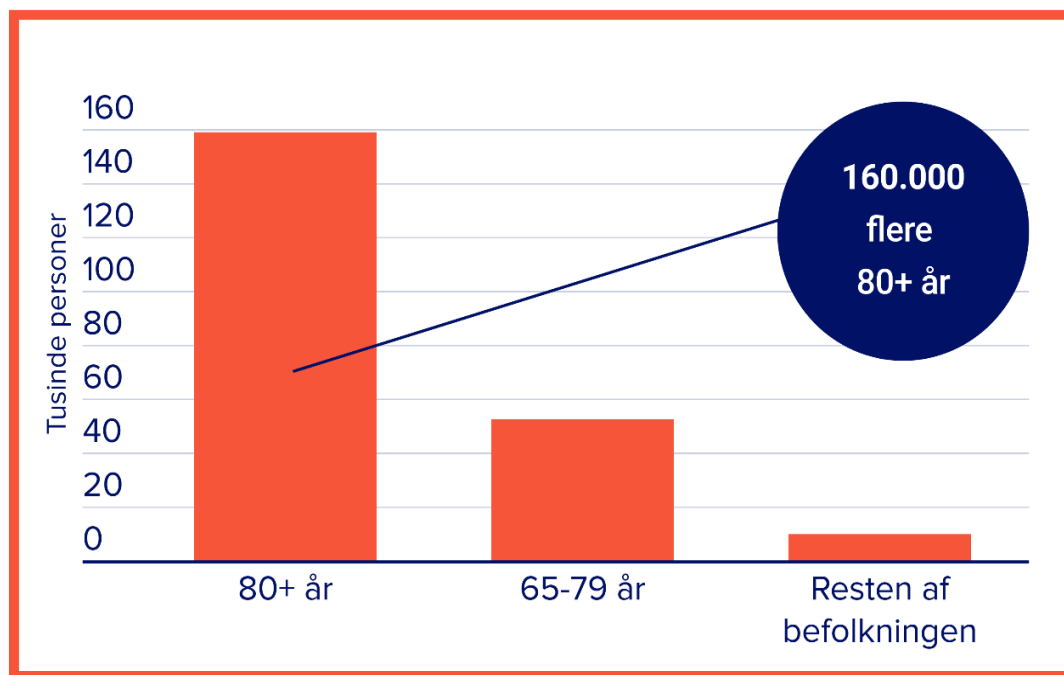
Den blandede by handler ikke kun om, at vi skal møde hinanden på tværs af økonomiske, sociale, etniske og politiske skel. Det handler også om at sikre et boligudbud, der matcher de ønsker og behov, forskellige målgrupper måtte have til en bolig i dag og i fremtiden.

Vi lever længere og bliver flere seniorer og ældre. I 2030 vil hver fjerde person i Danmark være fyldt 65 år. Samlet set giver det i 2030 ca. 210.000 flere personer i alderen 65 år og op.

Det stiller krav til fremtidens boliger. Det gælder i forhold til antallet af boliger, men også i forhold til at skabe nye

attraktive boformer, der kan matche mangfoldige behov, fremme fællesskaber og muligheden for et godt liv – hele livet.

Der er i dag knap 84.000 boliger, der i større eller mindre grad er henvendt til den ældre befolkning, en stor del af dem er almene boliger – 43.000. I 2030 vil behovet være yderligere 100.000 egnede boliger. I nogle kommuner vil der være behov for, at nye boliger bliver opført, mens det i andre kan håndteres gennem renoveringer og tilpasning af den eksisterende boligmasse, så de bliver tilgængelige for mennesker med nedsat mobilitet (BL – Danmarks Almene Boliger, 2021c).

Siden 2003 er 15.900 almene familieboliger gjort tilgængelige for ældre via renoveringer og med støtte fra Landsbyggefonden. I 2020 er 4.000 boliger gjort tilgængelige ifm. renoveringer.

Almene boliger er i dag hjem for ca. hver femte person, som er fyldt 65 år, og mere end hver fjerde person, som er fyldt 80 år. De er en afgørende del af løsningen på at sikre flere egnede boliger til målgruppen også fremadrettet.

Case: Generationernes hus

Kan man lave boliger til hele livet under samme tag? Og kan det fungere for mennesker i vidt forskellige livssituationer at bo tæt? Vil en studerende have glæde af at møde en plejekrævende ude i vandrehallen?

I aldersintegreret byggeri tænkes flere forskellige aldersgrupper ind i byggeriets udformning. Derfor kan et aldersintegreret byggeri fx bestå af både daginstitutioner, familieboliger, ungdomsboliger, pleje- og ældreboliger m.v. Det varierer dog i hvor høj grad, de forskellige aldersgrupper er involveret med hinanden, men tanken bag sådanne byggerier er netop, at den blandede beboergruppe skal være en gevinst for beboerne og området.

I Generationernes Hus, som består af en række forbundne bygninger, er der lidt over 300 boliger – til i alt omkring 500 mennesker.

En del af bygningerne i Generationernes Hus er almene boliger, som udlejes gennem Brabrand Boligforening. Her er der almene familieboliger og ungdomsboliger med fælleskøkkener og en skøn udsigt over bugt og by. I huset er også plejeboliger, handicapboliger og en daginstitution. Alt sammen under samme tag.

Huset, der er etableret af fire bygherrer, tre magistratsafdelinger i Aarhus Kommune og Brabrand Boligforening, er både et visionært boligprojekt – og et visionært velfærdsprojekt.

Kilde: Fagbladet Boligen (2021c).

VI BIDRAGER TIL AT BEKÆMPE OG FOREBYGGE HJEMLØSHED

De almene boliger er en central aktør i bekæmpelsen af hjemløshed. Dels råder vi over en lang række forskellige boligformer (skæve boliger, udslyningsboliger, inklusionsboliger, startboliger og deleboliger), der kan blive til gode hjem for tidligere hjemløse (BL – Danmarks Almene Boliger, 2021d).

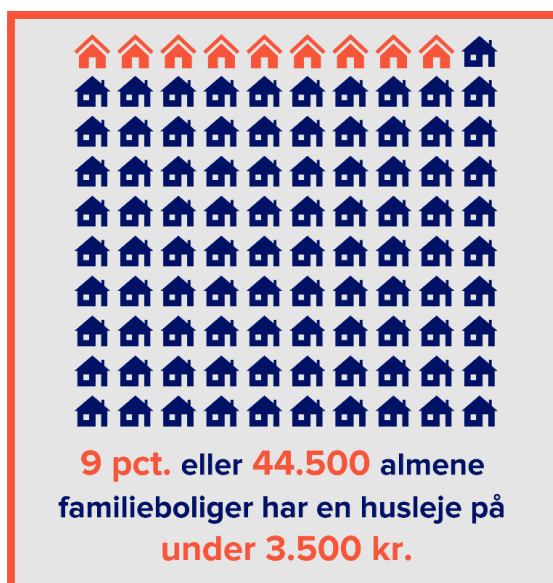
Dels samarbejder vi aktivt med kommunerne om at finde lokale løsninger, der sikrer boliger til borgere med særlige behov – også dem som har svært ved at finde fodfæste i en egen bolig. Hver tredje boligorganisation har en formaliseret samarbejdsaftale med kommunen om anvisning af udsatte og sårbare borgere ud over det lovpligtige.

I 2019 blev der registreret 6.431 hjemløse borgere i Danmark, hovedparten heraf bor i de store byer. Alene i Københavns kommune er der registreret 1.442 hjemløse, hvilket svarer til hver femte hjemløs (VIVE, 2019).

Hvis vi som samfund skal lykkes med at bekæmpe hjemløshed, er det afgørende, at der findes tilstrækkeligt med boliger, som matcher de hjemløses betalingsevne. Ni ud af ti hjemløse er på kontanthjælp, anden form for overførselsindkomst eller har ikke en officiel indtægt (VIVE, 2019). Der findes samtidig ca. 44.500 familieboliger i den almene sektor, som har husleje på under 3.500 kr (Landsbyggefonden, 2019b).

De almene boliger arbejder også aktivt på at forebygge udsættelser – begivenheder som i værste fald leder til

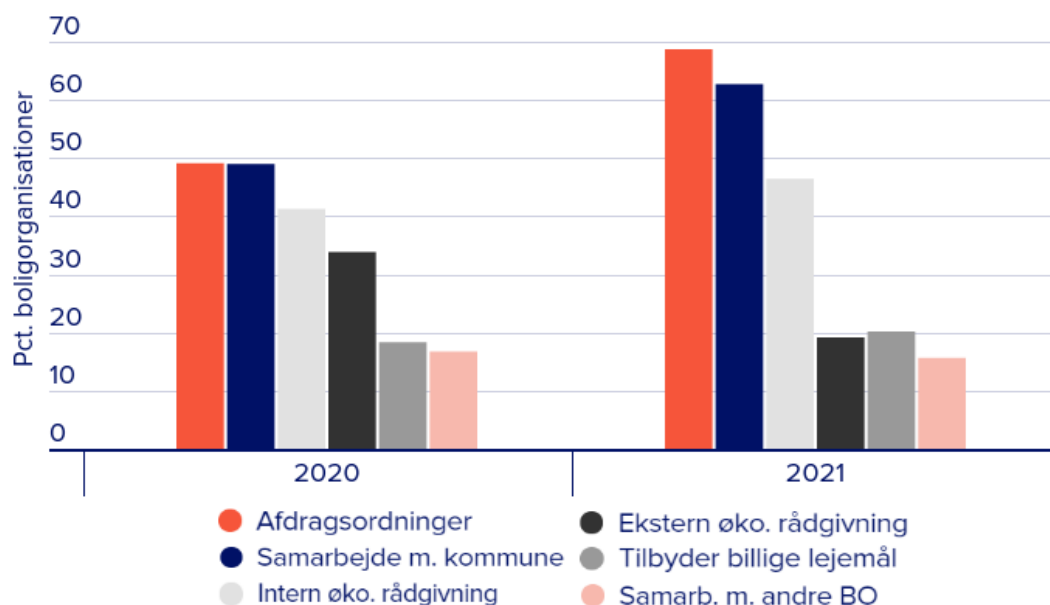
hjemløshed. Det handler om indsatser målrettet beboere, som står på kanten af en udsættelse enten på grund af manglende indbetaling af husleje, eller fordi de er kommet på kant med husordenen. Typisk er det beboere med komplekse sociale udfordringer, som kan indbefatte sygdom, psykiske udfordringer, misbrug m.v.

Der findes flere redskaber til at forebygge udsættelser. Det vigtigste er at samarbejde med kommunen. Dertil tilbyder en række boligorganisationer økonomisk rådgivning til beboerne.

Ekstern rådgivning kan også anvendes – såsom samarbejde med Forbrugerrådet Tænk eller banker og realkreditinstitutter, som tilbyder økonomisk rådgivning som del af deres CSR-indsats. Andre redskaber, der tages i brug, er omplacering af lejere til billige lejemål og samarbejde med andre boligorganisationer for at forebygge udsættelser.

Redskaber til at forebygge udsættelser

Case: Boliggaranti for unge hjemløse i Aarhus

Den 1. marts 2020 indgik Aarhus Kommune, almene boligforeninger og Kollegiekontoret en ny boliggaranti for hjemløse aarhusianere under 25 år.

Ordningen bygger på Housing First-principper, hvor unge aarhusianere i/eller på kanten af hjemløshed får tilbud om en bolig og medfølgende social støtte hurtigst muligt og inden for seks måneder. Målet er at understøtte unge i en grad, så de ikke falder tilbage i hjemløshed.

I løbet af det første år har 96 unge været omfattet af garantien. Heraf er 84 kommet i egen bolig. De resterende 12 modtager støtte, mens de venter på et boligtilbud.

Boliggarantien er et godt eksempel på, hvordan kommune og almene boligorganisationer i et tæt samarbejde også kan tilbyde boliger til de unge, som har haft svært ved selv at finde fodfæste i egen bolig.

Kilde: Fagbladet Boligen (2020b).

Bæredygtig energi & Klimaindsats

VORES BIDRAG TIL EN GRØNNERE FREMTID

Hvis den grønne omstilling skal lykkes, og vi skal nå målet om klimaneutralitet i 2050, skal alle parter bidrage med det, de kan.

Med ansvaret for 20 pct. af den danske boligmasse har de almene boliger en rolle at spille – både i forhold til at reducere den mængde energi, vi bruger i opførelsen og driften af boligerne, og i forhold til at udvikle innovative lokale løsninger for produktionen af vedvarende energi.

VI LEVERER BESPARELSER TIL CO²-REGNSKABET

40 pct. af verdens samlede energiforbrug går til at bygge og drifte bygninger, derfor har bygningerne og måden, hvorpå vi bor, stor indflydelse på fremtidens klimasituation. Fx bruger et enfamiliehus årligt tre-fire gange så meget energi som en etagebolig (Energistyrelsen, 2019).

Da mere end to ud af tre almene boliger er etageboliger, er den almene boligsektor hjulpet godt på vej i klimaregnskabet (Landsbyggefonden, 2019a). Men 62 pct. af de almene boliger er bygget før 1979,¹⁹ hvor man indførte de første energikrav i bygningsreglementet; det vil sige i en tid, hvor energipriserne var lave, og klimaproblematikken endnu ikke var blevet en del af vores bevidsthed (Klimarådet, 2017).

Mange af disse boliger er siden blevet renoveret, og energistandarden er hævet, men en betragtelig del af boligerne har fortsat en lav

energiudnyttelse. Det viser sig eksempelvis i form af kuldebroer, utilstrækkelig isolering og ældre tekniske anlæg, som bruger meget energi.

Flere analyser viser, at man med de rigtige renoveringer kan reducere energiforbruget med op til 30 pct. (SBI, 2017; BUILD, 2020), og at energirenoveringer er et omkostningseffektivt redskab til at nå målet om et lavemissionssamfund i 2050. Deri ligger så at sige også en potentiel samfundsøkonomisk gevinst, fordi man kan gennemføre energiforbedringerne i takt med, at man ellers skulle renovere (Klimarådet, 2017; Aalborg Universitet 2016).

Energirenoveringer består både i at reducere behovet for energi og i at få integreret en større andel vedvarende energikilder og lavenergiløsninger, såsom varmepumper, solvarme, overskudsvarme, jordvarme m.v. I alt har knap halvdelen, 47 pct., af boligorganisationerne haft renoverings- eller

¹⁹ BL's egne beregninger pba. adresseliste fra Indenrigs- og boligministeriet og BBR.

forbedringsprojekter afleveret i 2020. Ved disse afleveringer har 29 pct. af boligorganisationerne arbejdet med alternative energikilder og klimatilpasning. 56 pct. har renoveret eller forbedret tekniske anlæg.

Almene boligafdelinger er oplagte enheder til at opfange og omdanne

solens energi til el og varme - og eventuelt gemme strømmen. Det skønnes, at uudnyttede tagflader i den almene sektor kan bruges til solcelleanlæg, der samlet kan producere 5-6 pct. af den totale mængde el, der bruges i private husstande i Danmark.

Case: Ringgården afd. 21 på Ryde- og Fjælde- vænget

Med renoveringen af Ringgårdens afd. 21 på Ryde- og Fjælddevænget i Aarhus har afdelingen fået et kvalitetsløft både ift. påvirkning af klima, boligkvalitet og arkitektur. Som demonstrationsprojekt i EU's READY-projekt har det været muligt at tilføje tiltag, som styrker renoveringens grønne profil. På tagene af de nye penthouseungdomsboliger produceres solcellestrøm.

Anlægget er designet, så 100 pct. af den producerede strøm kan anvendes i afdelingen, enten i fællesfaciliteter eller i de private boliger. Solcelleanlægget er dimensioneret, så det kan dække ca. en tredjedel af det samlede strømforbrug i afdelingen, dvs. både fælles og privat. Solcellestrømmen fordeles internt bag de to hovedmålere med intern lastudjævning, der er en fordel for elnettet. Beboerne indgår således i et energifælleskab, hvor de deler den økonomiske fordel ved selv at producere vedvarende energi.

En anden nyskabelse er varmegenvinding fra spildevandet med en ny type varmeveksler på faldstammer, som er koblet til en solcelledreven modulær varmepumpe, der leverer varmt brugsvand til et nyt Legionella-sikret brugsvandssystem med inliner cirkulation. Bebyggelsens samlede energiforbrug er reduceret med over 60%, og det reducerede varmebehov hjælper fjernvarmeforsyningen til at dække behovet ved lavere temperaturer og tilmed med et udvidet samlet areal.

Kilde: Renoverprisen (2021).

Med Grøn boligaftale er der kommet ekstra fokus på energieffektiviseringer og klimatilpasning. Forventningen er derfor, at man i de kommende år vil se en yderligere stigning i antallet af almen energirenoveringer. Kravet om en grøn screening af alle Landsbyggefondsfinansierede renoveringssager

med energimærke A, B, C og D, og en mere dybtgående grøn revurdering af energieffektiviseringspotentialet i bygninger med energimærke E, F, og G, bidrager desuden markant til en grønere almen boligsektor og til de ambitiøse klimamål.

Case: Beton fra Taastrupgaard bliver til nyt rådhus i Høje-Taastrup

En kæmpe plan skal over de næste ti år forvandle Taastrupgaard til en ny spændende bydel. Det er et omfattende arbejde med nedrivning, renovering og nybyggeri, der er i fuld gang. Næsten 200 boliger er blevet revet ned, men dele af dem får nu nyt liv.

Betonen fra de nedrevne boligblokkene er af så god kvalitet, at de kan bruges til fundamentet til byens nye rådhus, der under opførsel i Høje Taastrup C. Egentlig var tanken, at betonen skulle bruges til underlag til veje og stier, men som følge af betonens høje kvalitet skal dele af Taastrupgaard i stedet bære et nyt rådhus. Betonen, som kan genbruges, er støbt af CE-mærkede materialer og er blevet kvalitetssikret.

Genbrug af byggematerialer er et fyrtårnsprojekt i KAB-fællesskabet, og det er en oplagt mulighed for boligselskaberne at slå et slag for klima og bæredygtighed, når nedslidte bygningsdele skal udskiftes.

Rådhuset bliver den første større offentlige bygning i Danmark, hvor der anvendes genbrugsbeton. Der skal bruges 1.088 tons genanvendt tilslag fra Taastrupgaard til rådhuset – det svarer til cirka 27 lastbillæs råstoffer, der ikke skal graves op af jorden. Derudover sparer man kørsel, CO_2 og slid på vejene.

Projektet er et samarbejde mellem AKB, Taastrup og Taastrup kommune.

Kilde: Fagbladet Boligen (2021d).

I forbindelse med renoveringer er der også betydelige CO_2 -besparelser at hente ved at genanvende byggematerialer, som er nedtaget fra det pågældende eller andre byggerier. Fx medfører genbrug af 20.000 gamle mursten en besparelse på et ton CO_2 samtidig med, at der bliver udskilt færre miljøskadelige stoffer (Miljøstyrelsen, 2013; SBI, 2015).

Ligeledes kan man hente CO_2 -besparelser ved at prioritere byggematerialer, som ikke er baseret på fossilt materiale og derfor har lavere CO_2 -aftryk, eksempelvis træ og andre plantefiberbaserede byggematerialer (Building Green Together, 2020).

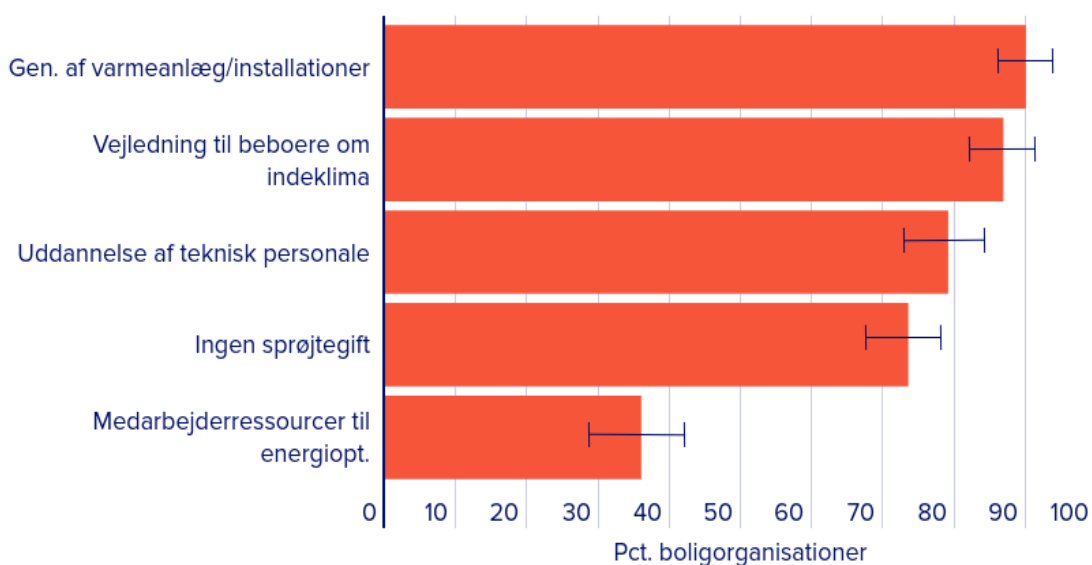
I 2020 har 11 pct. af boligorganisationer taget hensyn til cirkulære principper og genanvendelse af ressourcer, mens 15 pct. har prioriteret bæredygtige materialer ifm. renoveringer og forbedringsarbejder.

Men halvdelen af byggeriets udledning sker, efter en bygning er taget i brug (Joint Committee on Structural Safety, 2018). Derfor er en vigtig del af opfyldelsen af energimålsætninger forbundet med den daglige drift af boligmassen.

I driften af boligerne er der derfor også fokus på ressourceforbruget. Således er der i dag mulighed for individuel måling af vandforbruget i over halvdelen af de almene boliger. Dertil har omkring 40 pct. forbrugsreducerende anlæg for vand-/varme- og/eller el, og ca. 15 pct. har installationer for varmegenvinding eller behovstyret ventilation.

En effektiv og veltilrettelagt boligdrift tjener flere formål. Først og fremmest er det med til at holde huslejen nede og dermed sikre boliger, som er til at betale for lav- og mellemindkomstgrupper. For det andet har det ofte en positiv indvirkning på klima og miljø i form af sparede ressourcer. Eksempelvis brugen af fossile brændstoffer, elektricitet og pesticider.

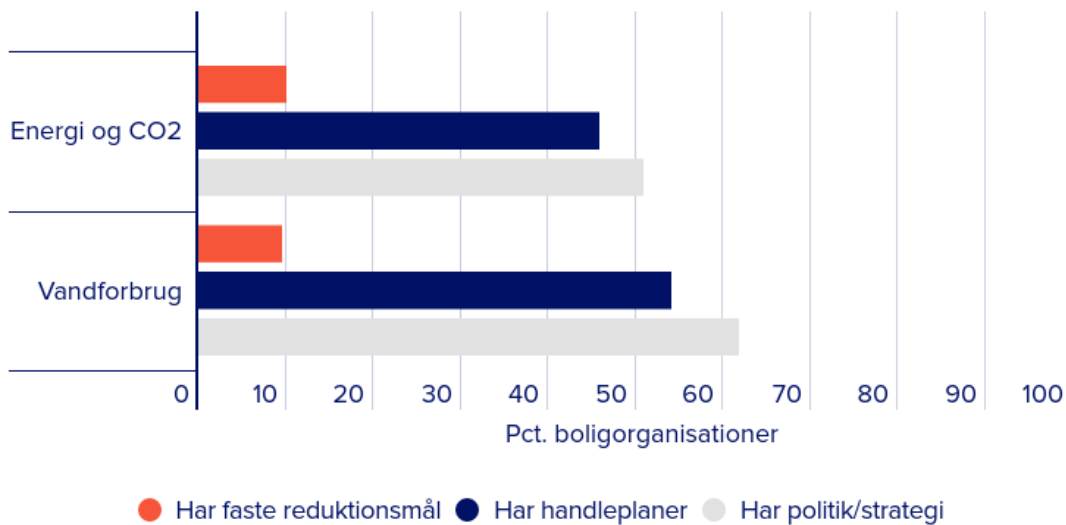
Tiltag for bæredygtig drift

Med fokus på at sikre en optimal drift af varmeanlæg og tekniske installationer har knap fire ud af ti boligorganisationer afsat dedikerede medarbejderressourcer til at arbejde med energioptimering i boligdriften. Ni ud af ti har faste procedurer for gennemgang

af varmeanlæg og andre tekniske installationer. Ydermere uddanner otte ud af ti boligorganisationer løbende det tekniske personale, så de er i stand til at varetage en optimal styring af varme-/energianlæg og andre tekniske installationer.

Ressourcebesparende strategier

Men også på det strategiske plan har boligorganisationerne fokus på at minimere boligdriftens negative indvirkning på klima og miljø. Over halvdelen af bolig-

organisationerne har udarbejdet politikker og strategier og/eller handlingsplaner på energi- og CO_2 - samt vandforbrug. Hver tiende har faste reduktionsmål på disse arbejdsområder.

Case: Gennemsigtighed i ressourceforbruget i Himmerland Boligforening

I Himmerland Boligforening har man indgået et strategisk partnerskab med Aalborg Kommunes miljø- og energiforvaltning og Aalborg Forsyning om grøn omstilling. Det nyeste skridt på vejen mod en stadig grønnere boligforening er udskiftningen af vand-, energi- og radiatormålere i knap 3.000 af boligforeningens 7.500 boliger.

De nye målere giver mulighed for en grønnere adfærd hos både beboerne og boligorganisation, bl.a. fordi de kan fjernaflæse forbruget time for time. På den måde får man en meget tidlig indikation af eksempelvis et ekstraordinært vandforbrug, måske forårsaget af en lækage. Samtidig kan den enkelte beboer via en webportal følge sit forbrug langt mere detaljeret end hidtil. Det er et vigtigt grundlag for at skabe øget bevidsthed om eget forbrug blandt beboerne.

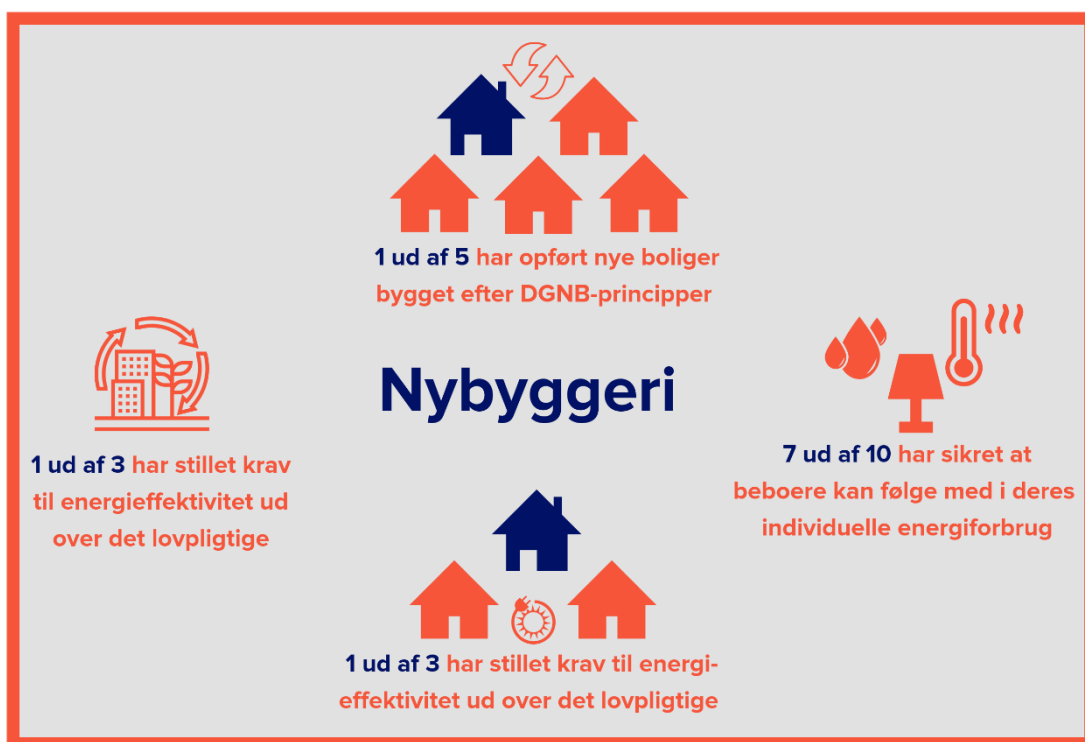
I 2016 vedtog boligorganisationen sin første bæredygtighedspolitik, hvor de forpligtede sig til at reducere varmekonsum og bygningsrelateret el med 30% frem mod 2030. Derfor er de også opmærksomme på, at de konkrete initiativer skal udbredes på alle niveauer i organisationen. Himmerland Boligforening er også medlem af Green Hub Denmark, der er et offentligt-privat partnerskab, som arbejder med grøn innovation, bæredygtige forretningsmodeller og storskalatest for at tackle klimaudfordringer.

Kilde: Fagbladet Boligen (2021e).

VI BIDRAGER TIL UDVIKLINGEN AF NYE GRØNNE BOLIGLØSNINGER

Både gennem renoveringer af den eksisterende bygningsmasse og via effektivisering af driften kan boligorganisationerne levere væsentlige klimabidrag. Anderledes står det til med nybyggeri. I udgangspunktet er det mest klimavenlige nybyggeri det, som ikke bliver bygget, fordi produktionen af

nye byggematerialer udleder en del CO_2 . Som samfund ser vi dog ind i en fremtid, hvor den demografiske udvikling og stigende urbanisering vil øge bolig efterspørgslen betydeligt i og omkring de store byer (DREAM, 2021). Behovet for nye boliger er altså reelt.

Derfor er det vigtigt, at man i forbindelse med byggeri af nye boliger er opmærksom på, at klimabelastningen bliver så minimal som mulig.

I 2020 blev 3.800 nye almene boliger taget i brug.²⁰ BL's årlige verdensmåls-kortlægning viser, at ca. 15 pct., svarende til 80 boligorganisationer, har afleveret nybyggeriprojekter i 2020. Heraf har hver femte boligorganisation valgt at opføre nye boliger bygget efter

DGNB-principper, men hvor certificeringen blev fravalgt for at holde huslejen nede. Hver femte boligorganisation har stillet krav til bæredygtige materialer i deres udbud, og godt hver tredje har stillet krav til energieffektivitet ud over det lovpligtige, fx ved at følge Lavenergiklasse i BR18. Knap syv ud af ti har sikret, at beboere i nybyggerier løbende vil kunne følge med i deres individuelle forbrug.

²⁰ Data fra Statistikbanken\BYGV33.

BILAG:

METODEREDEGØRELSE FOR UD- VIKLING AF SPØRGESKEMA SAMT INDSAMLING AF DATA

Det datamæssige grundlag for denne rapport er genereret på baggrund af et onlinespørgeskema, hvor de almene boligorganisationer og administrationselskaber har kortlagt deres aktiviteter i 2020. I spørgeskemaet er der specifikt spurgt ind til aktiviteter, som potentielt kan bidrage til FN's Verdensmål.

Det kan være tiltag inden for byggeriet og renoveringer, som bidrager til øget bæredygtighed og tilgængelighed, eller tiltag på det sociale område, der forebygger udsættelser og håndterer hjemløshedsproblematikken.

Opbygningen af spørgeskemaet og formuleringen af de enkelte spørgsmål er udarbejdet af BL i tæt dialog med fagpersoner fra den almene boligsektor. Spørgsmålene blev udviklet i fire emnedelte fokusgrupper med udvalgte ansatte fra boligorganisationerne i 2020 med yderligere bidrag fra fageksperter fra BL, Landsbyggefonden og Byggeskedefonden. Efterfølgende blev skemaet verificeret af centralt placerede personer i den almene boligsektor. I år har spørgeskemaet været i høring igen ift. at tilpasse afrapporteringsbyrden og udvælge de centrale spørgsmål til skemaet for 2021.

For at sikre en høj besvarelsesprocent er boligorganisationerne blevet inviteret til at deltage via en række kanaler. Dels er det blevet debatteret og annonceret i BL's 11 kredse, som udgør branchens lokale boligpolitiske netværk og er bindeleddet mellem boligorganisationerne og BL. Dels har det været formidlet ud via nyhedsbreve og på BL's hjemmeside. Sidst, men ikke mindst, er en række boligorganisationer blevet kontaktet direkte med opfordring til at besvare spørgeskemaet. Ligeledes er der arbejdet med incitamenter til at få boligorganisationerne til at deltage i undersøgelsen.

De boligorganisationer, som har besvaret, er på forhånd blevet stillet i udsigt, at de efterfølgende vil modtage en individualiseret rapport, som redegør for den enkelte organisations bidrag målt op imod de øvrige organisationer, som også har besvaret. For at sikre høj kvalitet i datasættet er adgangen til undersøgelsen blevet styret via boligorganisationernes NemID. Irrelevante målgrupper har derfor ikke haft mulighed for at indberette til undersøgelsen.

METODISKE OVERVEJELSER I DATABEHANDLINGEN

I alt har 224 boligorganisationer indberettet deres aktiviteter ved hjælp af Vores Bidrag 2021-spørgeskema. Det giver en høj besvarelsesfrekvens på 43 pct. Disse organisationer er dog ikke repræsentative for alle 521 almene boligorganisationer, som den almene sektor består af.

Boligorganisationer, der har en administrator, og organisationer med helhedsplaner er betydeligt overrepræsenterede blandt dem, der har besva-

ret spørgeskemaet, i sammenligning med hele sektorens gennemsnit. Dertil er store boligorganisationer med mange boliger overrepræsenteret blandt dem, der har besvaret spørgeskemaet. Endvidere er der geografiske forskelle mellem boligorganisationer, der har besvaret spørgeskemaet, og landsgennemsnittet, jf. Tabel 1.

Tabel 1. Gennemsnitlige karakteristika for alle almene boligorganisationer og dem, der har besvaret spørgeskemaet.

	Alle BO	BO, der har besvaret, uvægtet	BO, der har besvaret, vægtet	95 pct. konfidensinterval for de vægtede resultater*	
				Min.	Maks.
Antal boliger	1.119	1.587	1.237	967	1.508
Opførelsesår, første bygning**	1.958	1.954	1.956	1.954	1.958
Omfattet af en helhedsplan***	23%	36%	23%	17%	28%
Kreds med en storbykom. (1, 3, 5)	19%	19%	17%	15%	19%
Kreds med kom. tæt på storbyer (9, 10)	21%	27%	20%	15%	26%
Resten af kredsene (2, 4, 6, 7, 8, 11)	60%	54%	63%	57%	69%
Har en administrator	77%	85%	77%	71%	82%
Antal	521	224	224	224	224

Note: * Hvis karakteristika for den gennemsnitlige boligorganisation fra søjle (1) er inden for konfidensintervallet, kan man ikke statistisk skelne boligorganisationernes karakteristika i den vægtede stikprøve fra landsgennemsnittet.

** Udregnet som byggeår for den første bygning, som tilhører boligorganisationen.

*** Helhedsplaner fra primo 2021.

Kilde: BL's egne beregninger baseret på LBF's stamdata og afrapporteringsværktøj Vores Bidrag.

Man kan således ikke anvende et simpelt gennemsnit blandt besvarelser til

at beskrive, hvordan den almene sektor som helhed bidrager til opfyldelse

af verdensmålene, da resultaterne er påvirket af selektion – såkaldt non-response bias.

Denne udfordring løses ved vægtning (UN Department of Economic and Social Affairs, 2008). Først opdeles respondenter i grupper efter deres observerbare karakteristika.

I pågældende undersøgelse er boligorganisationerne opdelt efter opførelsesperiode, som bestemmer deres arkitektoniske type som i Landsbyggefonden (2001), boligorganisationens størrelse i intervaller (< 500 og over 500 boliger), om boligorganisationen har en administrator, og om nogen af boligorganisationens afdelinger er omfattet af en helhedsplan.

Bagefter beregnes den gennemsnitlige besvarelse for hver af disse grupper. Den gennemsnitlige besvarelse fra hver af grupperne op- eller nedskales i forhold til, hvor stor en andel den udgør i hele populationen i forhold til dens størrelse blandt de boligorganisationer, der har besvaret. Dette vil give et retvisende billede af sektoren under antagelse om, at når vægtning er udført efter de udvalgte observerbare karakteristika, er der ikke flere forskelle i boligorganisationernes karakteristika blandt de boligorganisationer, der har

besvaret, og gennemsnittet i hele sektoren. Det er vigtigt, fordi boligorganisationernes karakteristika påvirker, hvordan de besvarer spørgeskemaet. Tabel 1 viser, at efter vægtning er gennemført, er der ikke statistiske forskelle mellem de boligorganisationer, der har besvaret spørgeskemaet, og sektorens gennemsnit i forhold til de oplistede karakteristika.

Alle beregninger i rapporten er gennemsnitsberegninger efter vægtning, som afspejler den repræsentative almene boligorganisation eller sektorgennemsnittet afhængigt af spørgsmålet. På mange parametre er der en betragtelig variation i de enkelte boligorganisationers tiltag.

Da besvarelsene er selvrapporterede vha. et onlinespørgeskema, er der en betydelig risiko for fejlrapportering i disse. BL har foretaget omfattende fejlsøgning og fejlrrensning i samarbejde med boligorganisationerne efter afrapporteringens afslutning. Boligorganisationerne er blevet kontaktet, hvis en eller flere af deres besvarelser gav anledning til betænkeligheder omkring afrapporteringens kvalitet. Der kan dog stadig foreligge usikkerhed i nogle besvarelser, hvorfor rapportens resultater skal læses med dette forbehold.

Kilde: UN Department of Economic and Social Affairs (2008).

LITTERATURLISTE

Aalborg Universitet (2016). *Future Green Buildings: A Key to Cost-Effective Sustainable Energy Systems.*

https://vbn.aau.dk/ws/portalfiles/portal/234005850/Future_Green_Buildings_A_key_to_cost_effective_sustainable_energy_systems_ENGLISH.pdf

Arbejderbevægelsens Erhvervsråd (2021). *Ubalancer på arbejdsmarkedet: Danmark mangler 99.000 faglærte i 2030.*

<https://www.ae.dk/analyse/2021-03-danmark-mangler-99000-faglaerte-i-2030>

BL – Danmarks Almene Boliger (2020a). *Analyse: Korskærparken - helhedsplan med fokus på beskæftigelse.*

<https://bl.dk/politik-og-analyser/analyser/2020/8/analyse-korskaerparken-helhedsplan-med-fokus-paa-beskaeftigelse/>

BL – Danmarks Almene Boliger (2020b). *Bo Godt. Social dumping går ikke på almene renoveringer.*

<https://bogodt-bl.dk/artikler/2020/april/social-dumping-gaar-ikke-paa-almene-renoveringer/>

BL – Danmarks Almene Boliger (2021a). *Analyse: Indvandrere fra MENAP-lande i den almene sektor.*

<https://bl.dk/politik-og-analyser/analyser/2021/5/analyse-indvandrere-fra-menap-lande-i-den-almene-sektor/>

BL – Danmarks Almene Boliger (2021b). *Husleje.*

<https://bl.dk/politik-og-analyser/fakta-og-tal/husleje/>

BL – Danmarks Almene Boliger (2021c). *Analyse: Boliger til hele livet.*

<https://bl.dk/politik-og-analyser/analyser/2021/6/rapport-boliger-til-hele-livet/>

BL – Danmarks Almene Boliger (2021d). *Analyse: Hjemløshed. Fakta om hjemløse og almene boliger.*

<https://bl.dk/politik-og-analyser/temaer/hjemloeshed/>

Bo Godt (2020) *Social dumping går ikke på almene renoveringer*

<https://bogodt-bl.dk/artikler/2020/april/social-dumping-gaar-ikke-paa-almene-renoveringer/>

BUILD, Aalborg Universitet (2020). *Varmeforbrug, besparelspotentiale og CO2-udledning fra almene boliger.* Ikke-publiceret.

Building Green Together (2020). *Materialepyramiden i byggeriet.*

<https://buildinggreen.eu/together/2020/11/09/materialepyramiden-i-byggeriet/>

Børne- og Undervisningsministeriet (2020). *Praktikpladsområdet 2019. Årsstatistik 201020-Aarsstatistik-paa-praktikpladsomraadet-2019-ua.pdf*

Danmarks Statistik. LBESK21, RAS300, BYGV33.

Dansk Selskab for Folkesundhed – GPS (2018). *Ensomhed*.
https://www.danskselskabforfolkesundhed.dk/media/wafgrlk4/dsff-gps-ensomhed_final.pdf

DEFACTUM, Region Midt (2020). *Ensomhed i Danmark – analyse af befolkningsdata fra 2017*.
https://www.maryfonden.dk/files/Ensomhed%20i%20Danmark_pdf.pdf

Deloitte & Kraka (2018). *Small Great Nation: Sammenhængskraften i Danmark*.
https://sgnation.dk/application/files/5816/0147/1460/Sammanehngskraften_i_Danmark.pdf

DREAM (2021). *Demografi, socioøkonomi og boligstruktur i danske kommuner. En fremskrivning med mikrosimulationsmodellen SMILE på et opdateret datagrundlag*.
<https://dreamgruppen.dk/media/12142/demografisociooekonomiboligstrukturdanskekommuner.pdf>

Energistyrelsen (2019). *Energistatistik: Data, tabeller, statistikker og kort*.
https://ens.dk/sites/ens.dk/files/Statistik/energistatistik2019_dk-webtilg.pdf

European Union (2013). *Promoting actions for healthy indoor air*.
<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/4beb6973-83f8-49a9-a6c8-d31a6d75a247>

Fagbladet Boligen (2020a). *Ingen PCB hos fsb*.
<https://fagbladetboligen.dk/alle-nyheder/2020/juni/ingen-pcb-hos-fsb/>

Fagbladet Boligen (2020b). *Aarhus: Ny boliggaranti til unge hjemløse*.
<https://fagbladetboligen.dk/alle-nyheder/2020/januar/aarhus-ny-boliggaranti-til-unge-hjemlose/>

Fagbladet Boligen (2021a). *Nogle var nærmest i panik i starten*.
<https://fagbladetboligen.dk/alle-nyheder/2021/januar/nogle-var-naermest-i-panik-i-starten/>

Fagbladet Boligen (2021b). *Projektleder i DAB: "Vi har pligt til at skabe lærepladser"*.
<https://fagbladetboligen.dk/alle-nyheder/2021/april/projektleder-i-dab-vi-har-pligt-til-at-skabe-laerepladser/>

Fagbladet Boligen (2021c). *Generationernes Hus viser nye veje for fællesskab.*
<https://fagbladetboligen.dk/alle-nyheder/2021/juni/generationernes-hus-viser-nye-veje-for-faellesskab/>

Fagbladet Boligen (2021d). *Beton fra boligområde skal bære nyt rådhus.*
<https://fagbladetboligen.dk/alle-nyheder/2021/april/beton-fra-boligomrade-skal-baere-nyt-radhus/>

Fagbladet Boligen (2021e). *Nye målere hjælper 3.000 boliger med grønnere forbrug.*
<https://fagbladetboligen.dk/alle-nyheder/2021/august/nye-malere-hjaelper-3-000-boliger-med-gronnere-forbrug/>

Finansministeriet (2021a). *Reformkommissionen: Erkendt, forsøgt løst, uløst.* Udgives løbende.
<https://fm.dk/nyheder/nyhedsarkiv/2021/maj/reformkommissionen-offentliggoer-sin-foerste-afrapportering-erkendt-forsoegt-loest-uloest/>

Finansministeriet (2021b). *Reformkommissionen. Langvarige modtagere af midlertidige ydelser.*
https://reformkommissionen.dk/media/18862/faktaark_langvarige-modtagere-af-midlertidige-ydelser.pdf

Formandskabet – Det Økonomiske Råd (2020). *Konjunkturudsving og Finanspolitik.*
https://dors.dk/files/media/rapporter/2020/e20/endelig_rapport/e20_kap.iv_konjunkturudsving_og_finanspolitik.pdf

Formandskabet – Det Økonomiske Råd (2021). *Diskussionsoplæg.*
https://dors.dk/files/media/rapporter/2021/f21/diskussionsoplaeg/dansk_oekonomi_foraar_2021_disk_web.pdf

Joint Committee on Structural Safety (2018). *Press Release by the Joint Committee on Structural Safety. Greenhouse Gas Emissions – Structural Design Codes Overlooked.*
<https://via.ritzau.dk/data/attachments/00486/c8f9c6e9-014e-4b30-b308-998976c93252.pdf>

Klimarådet (2017). *Omstilling frem mod 2030. Byggeklodser til et samfund med lave drivhusgasudledninger.*
https://klimaraadet.dk/sites/default/files/downloads/klimaraadet_rapportno3_digi_single_02.pdf

Landsbyggefonden (2019). *Boligerne i den almene boligsektor.*
<https://lbf.dk/analyser/statistikker-og-analyser/temastatistikker/tema-2019-2-boligerne-i-den-almene-boligsektor-2019/>

Landsbyggefonden (2019). *Huslejestatistik.*

[file:///C:/Users/mpr/Downloads/huslejestatistik-2019%20\(3\).pdf](file:///C:/Users/mpr/Downloads/huslejestatistik-2019%20(3).pdf)

Miljøstyrelsen (2006). *Samlet sundhedsmæssig vurdering af kemiske stoffer i indeklimaet fra udvalgte forbrugerprodukter.*

<https://www2.mst.dk/Udgiv/publikationer/2006/87-7052-207-3/pdf/87-7052-208-1.pdf>

Miljøstyrelsen (2013). *LCA af genbrug af mursten, Miljøprojekt nr. 1512.*

<https://www2.mst.dk/Udgiv/publikationer/2013/11/978-87-93026-60-5.pdf>

Regeringen (2021). *Danmark kan mere 1 – Danmark skal være rigere, grønnere og dygtigere.*

<https://www.regeringen.dk/aktuelt/publikationer-og-aftaletekster/danmark-kan-mere-i-danmark-skal-vaere-rigere-groennere-og-dygtigere/>

Renoverprisen (2021). *Forvandling af almen boligbebyggelse på Ryde-fjældevænget.*

<https://renover.dk/projekt/forvandling-af-almen-boligbebyggelse-paa-ryde-fjaelde-vaenget/>

SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd (2016). *Livsduelighed.*

<https://www.vive.dk/media/pure/6410/631275>

SBi, Aalborg Universitet (2017). *Varmebesparelse i eksisterende bygninger. Potentiale og økonomi.*

<https://build.dk/Assets/Varmebesparelse-i-eksisterende-bygninger/SBi-2017-16.pdf>

Statens Byggeforskningsinstitut, Aalborg Universitet (2015). *Genbrug af byggevarer. Forprojekt om identifikation af barrierer.*

<https://sbi.dk/Assets/Genbrug-af-byggevarer/sbi-2015-30-1.pdf>

Sundheds- og ældreministeriet (2019). *Seniorer ønsker at bo midt i fællesskabet. Der er gode muligheder for at etablere flere seniorbofællesskaber.*

<https://www.abf-rep.dk/media/423181/sundheds-og-ldreministeriet-pjece-om-seniorbofaellesskaber.pdf>

Sundhedsstyrelsen (2016a). *Styrket indsats mod ensomhed hos ældre mennesker med meget hjemmehjælp.*

<https://www.sst.dk/-/media/Udgivelser/2016/Styrket-indsats-mod-ensomhed-hos-%C3%A6ldre-mennesker-med-meget-hjemmehj%C3%A6lp/Styrket-indsats-mod-ensomhed-hos-%C3%A6ldre-mennesker-med-meget-hjemmehj%C3%A6lp-Rapport.ashx?la=da&hash=DF308671AF239951221C0192DE7F70260910068B>

Sundhedsstyrelsen (2016b). *Sygdomsbyrden i Danmark*.

<https://www.sst.dk/da/sygdom-og-behandling/~media/C3ACA2467BEE41B49726532872563FFA.ashx>

Sundhedsstyrelsen (2020). *Social ulighed i sundhed og sygdom. Udviklingen i Danmark i perioden 2010-2017*.

<https://www.sst.dk/-/media/Udgivelser/2020/Ulighed-i-sundhed/Social-ulighed-i-sundhed-og-sygdom-tilgaengelig.ashx>

Sustainable Development Report (2021). *Denmark OECD member*.

<https://dashboards.sdgindex.org/profiles/denmark>

Syddansk Universitet (2017). *Sundhedstilstanden blandt beboere i almene boliger 2017 – og udviklingen siden 2010*.

https://www.sdu.dk/sif/-/media/images/sif/sidste_chance/sif/udgivelser/2019/sundhedstilstanden_blandt_beboere_i_almene_boliger_2017.pdf

UN Department of Economic and Social Affairs (2008). *Designing Household Survey Samples: Practical Guidelines*.

<https://unstats.un.org/unsd/demographic/sources/surveys/Handbook23June05.pdf>

VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd (2019). *Hjemløshed i Danmark 2019: National Kortlægning*.

<https://www.vive.dk/media/pure/14218/3352843>

DANMARKS
ALMENE
BOLIGER